

DOI 10.31558/2307-2318.2019.1.8

УДК 331.5

Наумова М. А., к.ф.-м.н., доцент, Донецький національний університет імені Василя Стуса

Любінчак К. Р., бакалавр, Донецький національний університет імені Василя Стуса

ТАКСОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ РИНКУ ПРАЦІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Ринок праці сьогодні є одним з найбільш складних елементів ринкової економіки України. Сучасне становище дослідники вважають кризовим і таким, що продукує трудову бідність, зниження економічної активності працездатного населення, розширення вимушеної праці, розшарування населення на соціально-вразливі групи та ряд інших проблем. Таким чином, особливої актуальності набуває задача державного регулювання ринку праці, вирішення проблеми ефективної зайнятості населення, створення ринку робочої сили, запобігання масового безробіття та міграції. Стан ринку праці України та її регіонів потребує постійного аналізу і моніторингу. Оцінка рівня конкурентоспроможності регіонів за показниками ринку праці стикається з необхідністю спільного аналізу багатьох різномірних соціально-економічних показників. Таким чином, задача рейтингування ринків праці у регіонах України може бути зведена до задачі впорядкування багатовимірних об'єктів і визначення найбільш конкурентоспроможного з них, що дозволяє використовувати для вирішення цієї проблеми таксономічну процедуру. Метою дослідження є визначення рейтингу регіонів України за основними соціально-економічними показниками ринку праці, що мають найважливіший вплив на його функціонування. У статті визначені основні тенденції національного ринку праці на сучасному етапі розвитку держави і проведено аналіз стану регіональних ринків праці за допомогою таксономічного методу. Виокремлені переваги цього методу та застосовано для рейтингування регіонів за основними показниками ринку праці: економічне неактивне населення, зайняте населення, кількість вакансій, чисельність населення, середня заробітна плата, заборгованість із виплати заробітної плати, рівень безробіття, кількість зареєстрованих безробітних, зареєстрована трудова міграція. Результати проведеного таксономічного аналізу дозволили проранжувати регіони України за основними показниками ринку праці у 2017 році, поділити на чотири групи. В статті наведено основні вектори реформування ринку праці, які вимагають виявлені проблеми. Доведено, що необхідно радикально змінити місце питань ринку праці в системі пріоритетів державної соціально-економічної політики.

Ключові слова: ринок праці, таксономічний аналіз, рейтингування, конкурентоспроможність, соціально-економічна нестабільність.

Наумова М.А., Любінчак Е.Р.

ТАКСОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ РЫНКА ТРУДА РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Рынок труда сегодня является одним из наиболее сложных элементов рыночной экономики Украины. Современное положение исследователи считают кризисным и таким, что производит трудовую бедность, снижение экономической активности трудоспособного населения, расширение вынужденного труда, расслоение населения на социально-уязвимые группы и ряд других проблем. Таким образом, особую актуальность приобретает задача государственного регулирования рынка труда, решение проблемы эффективной занятости населения, создание рынка рабочей силы, предотвращение массовой безработицы и миграции. Состояние рынка труда Украины и

ее регионов требует постоянного анализа и мониторинга. Оценка уровня конкурентоспособности регионов по показателям рынка труда сталкивается с необходимостью совместного анализа многих разнородных социально-экономических показателей. Таким образом, задача рейтингования рынков труда в регионах Украины может быть сведена к задаче упорядочения многомерных объектов и определения наиболее конкурентоспособного, что позволяет использовать для решения этой проблемы таксономическую процедуру. Целью исследования является определение рейтинга регионов Украины по основным социально-экономическим показателям рынка труда, имеющих важнейшее влияние на его функционирование. В статье определены основные тенденции национального рынка труда на современном этапе развития государства и проведен анализ состояния региональных рынков труда с помощью таксономического метода. Выделены преимущества этого метода и применены для рейтингования регионов по основным показателям рынка труда: экономически неактивное население, занятое население, количество вакансий, численность населения, средняя заработная плата, задолженность по выплате заработной платы, уровень безработицы, количество зарегистрированных безработных, зарегистрированная трудовая миграция. Результаты проведенного таксономического анализа позволили проранжировать регионы Украины по основным показателям рынка труда в 2017 году, разделить их на четыре группы. В статье приведены основные векторы реформирования рынка труда, которое требуют обнаруженные проблемы. Доказано, что необходимо радикально изменить место вопросов рынка труда в системе приоритетов государственной социально-экономической политики.

Ключевые слова: рынок труда, таксономический анализ, рейтингование, конкурентоспособность, социально-экономическая нестабильность.

Naumova M., Lyubinchak E.

TAXONOMIC ANALYSIS OF THE LABOR MARKET STATE OF THE UKRAINIAN REGIONS

The labor market today is one of the most complex elements of the market economy of Ukraine. Researchers consider the current situation to be a crisis and such that it produces labor poverty, a decrease in the economic activity of the able-bodied population, the expansion of forced labor, the separation of the population into socially vulnerable groups and a number of other problems. Thus, the tasks of state regulation of the labor market, solving the problem of effective employment of the population, creating a labor market, and preventing mass unemployment and migration become particularly relevant. The state of the labor market in Ukraine and its regions requires constant analysis and monitoring. Assessing the level of competitiveness of regions in terms of labor market indicators is faced with the need for a joint analysis of many different socio-economic indicators. Thus, the task of rating labor markets in the regions of Ukraine can be reduced to the task of streamlining multidimensional objects and determining the most competitive one, which makes it possible to use a taxonomic procedure to solve this problem. The aim of the study is to determine the rating of the regions of Ukraine on the main socio-economic indicators of the labor market, which have the most important influence on its functioning. The article identifies the main trends in the national labor market at the present stage of state development and analyzes the state of regional labor markets using the taxonomic method. The advantages of this method are highlighted and applied to the rating of regions by main labor market indicators: amount of economically inactive population, employed population, number of vacancies, population size, average wage, wage arrears, unemployment rate, number of registered unemployed, registered labor migration. The results

of the taxonomic analysis allowed to rank the regions of Ukraine on the main indicators of the labor market in 2017, to divide them into four groups. The article presents the main vectors of labor market reform that are required by the problems found. It is proved that it is necessary to radically change the place of labor market issues in the system of priorities of the state socio-economic policy.

Key words: labor market, taxonomic analysis, rating, competitiveness, socio-economic instability.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Ринок праці сьогодні є одним з найбільш складних елементів ринкової економіки України. Сучасне становище дослідники вважають кризовим і таким, що продукує трудову бідність, зниження економічної активності працездатного населення, розширення вимушеної праці, розшарування населення на соціально-вразливі групи та ряд інших проблем. Таким чином, особливої актуальності набуває задача державного регулювання ринку праці, вирішення проблеми ефективної зайнятості населення, створення ринку робочої сили, запобігання масового безробіття та міграції. Стан ринку праці України та її регіонів потребує постійного аналізу і моніторингу.

У процесі вироблення заходів адекватного управління ринковими процесами, зокрема ринком праці, основним завданням є розвиток нових методів оцінки ефективності функціонування об'єкта дослідження, її інструментів. Оцінка стану регіонального ринку праці за результатами окремих методів і досліджень має певні складнощі (носить непрямий характер) і може призводити до помилкової інтерпретації. Збільшення ступеня достовірності і стійкості до помилок, допущених при оцінці окремих показників, можна досягти за допомогою багатофакторної оцінки стану ринку праці регіону. Серед таких методів дослідження важливе місце посідає таксономічний аналіз тенденцій розвитку зайнятості населення та рівня оплати праці на рівні окремих регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні вагомий внесок у розуміння становлення й розвиток ринку праці здійснили такі вітчизняні науковці, як Лісогор Л.[1], Близнюк В.[2], Петрова І.[3], Мовчан О.[4], Петюжа В., Бондар І., Войнаренкова М., Дегтярова І., Ведернікова М., Алімова О., Пирожкова С. та багато інших дослідників. Застосування таксономічного методу для аналізу економічних проблем висвітлено в роботах таких українських вчених, як Плюта В. [5], Дуляба Н.[6], Хельвіг З., Городний В. та інших.

Разом з цим, слід проводити перманентний аналіз ринку праці України в умовах погіршення загальної економічної ситуації, анексії частини території нашої країни й ведення військових дій у Донецькій та Луганській областях, які погіршують стан його функціонування.

Метою дослідження є визначення рейтингу регіонів України за основними соціально-економічними показниками ринку праці, що мають найважливіший вплив на його функціонування.

Викладення основного матеріалу. Сьогодні стан ринку праці та процеси у сфері зайнятості населення відносяться до соціально-економічних параметрів, які значним чином впливають на суспільний розвиток і конкурентоспроможність національної економіки. Становлення ринку праці в Україні відбувається під впливом загальних державних і специфічних регіональних умов і факторів, що впливають на нові тенденції в соціально-трудових відносинах і умовах зайнятості населення. У регіональному аспекті основна функція ринку праці полягає в перерозподілі робочої сили між регіонами,

видами економічної діяльності і сферами виробництва, в забезпеченні роботою економічно активного населення регіону нашої країни.

Ринок праці поділяється на два сегменти: зайняте та незайняте населення, які в свою чергу відрізняються специфікою економічної поведінки, соціальним статусом, рівнем та стабільністю доходів, конкурентоспроможністю та захищеністю на ринку праці. На сучасному етапі відбувається значне посилення сегментації ринку, що спричинено змінами в економіці країни, спадом виробництва, появою нових технологій, які не потребують участі робочої сили в процесі виробництва. Тому саме ці фактори й спричинили високий ріст безробіття та зубожіння певних соціальних верст населення, зниження життєвих стандартів українців. Безумовно однією з головних проблем на сьогоднішньому ринку праці є низький середній рівень заробітків, і в результаті низька питома вага витрат на робочу силу у собівартості виробництва та оплати праці найманих працівників у ВВП, надмірна міжгалузева і низька міжпосадова диференціація заробітної плати, передусім у бюджетній сфері.

До основних тенденцій на сучасному етапі розвитку національного ринку праці можна віднести: зменшення чисельності населення, в тому числі економічно активного і зайнятого, зростання безробіття, в тому числі і молодіжного, трудової міграції, неефективне використання трудового потенціалу суспільства, диференціація зайнятості за територіальним та віковим принципами, низькі в порівнянні з високорозвиненими країнами заробітна плата і погані (небезпечні) умови праці, низький рівень допомоги по безробіттю, розширення тіньової зайнятості в економіці, невідповідність між структурою попиту на ринку праці, що швидко змінюється, і сформованим раніше професійно-кваліфікаційним складом робочої сили, зниження рівня захисту трудових прав найманих працівників, інституційна нестійкість економіки і нестабільність інституту ринку праці.

Таким чином, від ефективності функціонування ринку праці в значній мірі залежать як напрямки і темпи макроекономічного розвитку регіонів і країни, так і рівень та якість життя населення. Ситуація на ринку праці виступає базовим параметром, по відношенню до якого більшість індикаторів соціально-економічного розвитку територій є похідними. Особливе місце ринку праці в регіоні диктує гостру необхідність його аналізу, прогнозування та ефективного регулювання. Ринок праці має складну структуру, яка може бути розкрита за різними ознаками залежно від цілей аналізу. У даній роботі ми зупинилися головним чином на функціональній структурі ринку праці, тобто виділили ті його компоненти, які відображають основні напрями його функціонування.

Оцінка рівня конкурентоспроможності регіонів за показниками ринку праці стикається з необхідністю спільного аналізу багатьох різнорідних соціально-економічних показників. Таким чином, задача рейтингування ринків праці у регіонах України може бути зведена до задачі впорядкування багатомірних об'єктів і визначення найбільш конкурентоспроможного з них, що дозволяє використовувати для вирішення цієї проблеми таксономічну процедуру.

Таксономія – це наука, що розглядає принципи і способи класифікації та систематизації складних областей дійсності, що мають, як правило, ієрархічну будову [7]. В основу методу покладено визначення так званої таксономічної відстані, тобто відстані між точками багатомірного простору, розмірність якого визначається кількістю ознак, що характеризують об'єкт, що вивчається. Безсумнівною перевагою таксономічного методу, який дозволяє його широке застосування, є процес так званої стандартизації показників, внаслідок якого властивості об'єкта, описані різними

якісними і кількісними показниками, перетворюються в єдину стандартизовану систему вимірювання [5].

Стандартизація дозволяє позбутися від одиниці виміру – як вартісної, так і натуральної. Саме тому даний метод підходить для аналізу розвитку регіонів за ринком праці.

Узагальнивши праці вчених, можна виокремити переваги таксономічного аналізу при дослідженні розвитку регіонів:

- можливість сконцентрувати різнопланову інформацію в один результативний показник;

- можливість застосування великої кількості показників, навіть якщо вони є неспівставними по одиницях виміру;

- можливість доповнення досліджень додатковими показниками.

Розглянемо більш детально цей метод на прикладі регіонів країни за основними показниками ринку праці. У нашому дослідженні, одиниці X_i - це регіони України, а ознаки - економічне неактивне населення, тис. осіб (1), зайняте населення, тис. осіб (2), кількість вакансій, тис. одиниць (3), чисельність населення, тис. осіб (4), середня заробітна плата, грн. (5), заборгованість із виплати заробітної плати, млн грн. (6), рівень безробіття, у % до економічно активного населення працездатного віку (7), кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб (8), зареєстрована трудова міграція, осіб (9). На основі наведених індикаторів нами було сформовано матрицю спостережень для проведення таксономічного аналізу стану ринку праці в Україні за 2017 рік та проведені розрахунки в програмі «Microsoft Excel». Матрицю спостережень для визначення рейтингу регіонів України за ринком праці наведено у таблиці 1 відповідно, побудова буде проводитись без урахування тимчасово окупованих територій у Донецькій і Луганській областях та Автономної Республіки Крим.

Таблиця 1

Матриця спостережень. Статистичні дані ринку праці України за 2017 рік

Регіон		Ознаки								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Вінницький	272,6	617,8	0,8	1575,9	7613	12,2	11,0	20,3	601
2	Волинський	231,0	361,4	2,2	1036,9	7249	34,3	12,6	8,2	261
3	Дніпропетровський	513,9	1346,3	4,5	3227,4	8247	148,3	8,8	27,4	1956
4	Донецький	380,6	705,7	0,7	4209,3	9886	537,9	15,1	11,8	2926
5	Житомирський	211,6	485,2	1,9	1236,6	7207	4,4	11,3	13,9	685
6	Закарпатський	254,3	481,1	0,8	1255,6	8127	10,0	10,8	5,2	169
7	Запорізький	289,1	694,3	0,8	1730,5	8305	112,8	11,0	21,7	449
8	Івано-Франківський	294,3	526,4	1,1	1375,9	6935	34,1	9,0	9,2	259
9	Київський	291,7	728,2	4,7	1738,5	8719	143,7	6,7	13,5	163
10	Кіровоградський	166,5	363,8	2,0	954,5	6798	17,4	12,6	17,4	229
11	Луганський	104,0	272,4	0,5	2176,9	7484	577,1	17,6	8,3	0
12	Львівський	476,4	1033,9	5,7	2513,4	7879	87,1	7,7	14,5	3852
13	Миколаївський	185,1	472,7	1,8	1145,0	8828	105,3	10,6	17,8	1054
14	Одеський	434,5	961,0	3,0	2373,7	8297	50,1	7,4	13,4	61929
15	Полтавський	240,7	562,0	2,2	1412,4	7839	32,8	12,2	24,0	19
16	Рівненський	243,8	416,7	1,1	1160,6	7676	60,6	12,6	13,0	351
17	Сумський	188,2	450,0	1,3	1097,2	7359	127,0	9,6	14,6	159
18	Тернопільський	222,8	387,7	1,0	1052,5	6828	9,4	12,2	9,2	938
19	Харківський	412,8	1204,7	3,5	2681,9	7447	230,4	6,3	22,8	661

Продовження таблиці 1

20	Херсонський	164,8	433,1	0,5	1049,8	7206	9,7	11,3	11,2	1077
21	Хмельницький	237,9	495,6	1,2	1276,6	7559	6,5	9,2	12,1	8
22	Черкаський	185,0	507,4	0,2	1222,1	7267	116,1	10,4	18,2	272
23	Чернівецький	205,5	331,8	1,2	904,3	7265	4,1	9,5	6,6	319
24	Чернігівський	159,0	404,5	1,1	1018,2	6656	12,6	11,7	10,9	259
Тип ознаки		–	+	+	+	+	–	–	–	–
m_k		265,3	593,49	1,83	1642,7	7694,8	103,5	10,72	14,38	3274,83
σ_k		104,0	274,32	1,43	810,89	733,58	148,9	2,51	5,66	12264,9

Розроблено за [8], [9]

Ознаки в матриці X (табл. 1), які описують різні властивості об'єктів, можуть бути випадковими величинами з різними розподілом значень, також вони можуть бути різної розмірності. Тому наступним етапом буде виконання стандартизації ознак шляхом переходу до нормованих безрозмірних значень y_{ik} :

$$y_{ik} = \frac{x_{ik} - m_k}{\sigma_k}, \quad i = 1, \dots, m, \quad k = 1, \dots, n, \quad (1)$$

де $m = 24$ — кількість одиниць-регіонів, дорівнює кількості рядків матриці; n — кількість ознак кожної статистичної одиниці; k — номер ознаки; x_{ik} — значення ознак номер k для одиниці номер i ; m_k — оцінка математичного сподівання значення ознаки x_{ik} , σ_k — стандартне відхилення ознаки номер k .

Таблиця 2

Матриця стандартизованих ознак показників ринку праці регіонів України за 2017 рік

№	Ознаки								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	0,07	0,09	-0,72	-0,08	-0,11	-0,61	0,11	1,05	-0,22
2	-0,33	-0,85	0,26	-0,75	-0,61	-0,46	0,75	-1,09	-0,25
3	2,39	2,74	1,88	1,95	0,75	0,30	-0,76	2,30	-0,11
4	1,11	0,41	-0,79	3,17	2,99	2,92	1,75	-0,46	-0,03
5	-0,52	-0,39	0,05	-0,50	-0,67	-0,67	0,23	-0,09	-0,21
6	-0,11	-0,41	-0,72	-0,48	0,59	-0,63	0,03	-1,62	-0,25
7	0,23	0,37	-0,72	0,11	0,83	0,06	0,11	1,29	-0,23
8	0,28	-0,24	-0,51	-0,33	-1,04	-0,47	-0,68	-0,92	-0,25
9	0,25	0,49	2,02	0,12	1,40	0,27	-1,60	-0,16	-0,25
10	-0,95	-0,84	0,12	-0,85	-1,22	-0,58	0,75	0,53	-0,25

Продовження таблиці 2

11	-1,55	-1,17	-0,93	0,66	-0,29	3,18	2,74	-1,07	-0,27
12	2,03	1,61	2,72	1,07	0,25	-0,11	-1,20	0,02	0,05
13	-0,77	-0,44	-0,02	-0,61	1,54	0,01	-0,05	0,60	-0,18
14	1,63	1,34	0,82	0,90	0,82	-0,36	-1,32	-0,17	4,78
15	-0,24	-0,11	0,26	-0,28	0,20	-0,47	0,59	1,70	-0,27
16	-0,21	-0,64	-0,51	-0,59	-0,03	-0,29	0,75	-0,24	-0,24
17	-0,74	-0,52	-0,37	-0,67	-0,46	0,16	-0,45	0,04	-0,25
18	-0,41	-0,75	-0,58	-0,73	-1,18	-0,63	0,59	-0,92	-0,19
19	1,42	2,23	1,17	1,28	-0,34	0,85	-1,76	1,49	-0,21
20	-0,97	-0,58	-0,93	-0,73	-0,67	-0,63	0,23	-0,56	-0,18
21	-0,26	-0,36	-0,44	-0,45	-0,19	-0,65	-0,60	-0,40	-0,27
22	-0,77	-0,31	-1,14	-0,52	-0,58	0,08	-0,13	0,67	-0,24
23	-0,57	-0,95	-0,44	-0,91	-0,59	-0,67	-0,49	-1,38	-0,24
24	-1,02	-0,69	-0,51	-0,77	-1,42	-0,61	0,39	-0,62	-0,25
Тип	-	+	+	+	+	-	-	-	-

Авторська розробка

Для подальшого аналізу знайдемо координати y_{0k} ідеальної багатовимірної одиниці (точки Y_0), вибираючи «кращі» з існуючих значень ознак:

$$y_{0k} = \begin{cases} \max_i y_{ik}, & \text{якщо показник-стимулятор,} \\ \min_i y_{ik}, & \text{якщо показник-дестимулятор.} \end{cases} \quad (2)$$

Для знаходження таксономічного показника регіонів за обраними ознаками знаходимо стандартизовані ознаки еталону розвитку для регіонів відносно ринку праці України:

$$Y_0 = (-1,55; 2,74; 2,72; 3,17; 2,99; -0,67; -1,76; -1,62; -0,27).$$

Розрахуємо відстань кожної точки до еталону розвитку за формулою:

$$d_{i0} = \sqrt{\sum_{k=1}^n (y_{ik} - y_{0k})^2}, \quad i = 1, \dots, m. \quad (3)$$

Чим ближче одиниця X_i сукупності знаходиться до точки еталона розвитку, тим меншим буде значення d_{i0} . Однак конкретне значення відстані не дає однозначної характеристики ступеня віддаленості одиниці сукупності від ідеальної точки. Більш інформативним є відношення d_i відстані d_{i0} до максимально можливої відстані d_0 в досліджуваній сукупності багатовимірних одиниць.

Для переходу до показника d_i потрібно знайти статистичну оцінку величини d_0 . З цією метою спочатку знаходимо середнє по всім одиницям значення відстані до ідеальної точки (оцінка математичного сподівання) $M(d_{i0})$:

$$M(d_{i0}) = \bar{d}_0 = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m d_{i0} \quad (4)$$

і оцінку середнього квадратичного відхилення від цієї відстані:

$$\sigma_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (d_{i0} - \bar{d}_0)^2}. \quad (5)$$

Величина d_0 є оцінкою максимальної відстані і може бути знайдена з урахуванням «правила трьох сигм»:

$$d_0 = \bar{d}_0 + 3\sigma_0. \quad (6)$$

Далі для кожної i -ї одиниці X_i сукупності знаходимо значення проміжного показника «рівня розвитку»:

$$c_i^* = \frac{d_{i0}}{d_0}. \quad (7)$$

Таке відношення лежить в межах $c_i^* \in [0, 1]$ і автоматично відображає ступінь близькості i -ї одиниці — точки досліджуваної сукупності до точки еталона розвитку.

Кінцева формула для показника рівня розвитку прийме вигляд:

$$C_i = 1 - c_i^*. \quad (8)$$

Результати обчислень оцінки максимальної відстані d_{i0} , проміжного показника c_i^* та таксономічного показника регіонів C_i наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Матриця відстаней показників ринку праці регіонів України за 2017 рік

№	Регіон	Віддалення від точки Y_0			Ранг	Група
		d_{i0}	c_i^*	C_i		
9	Київський	4,868	0,505	0,495	1	I
12	Львівський	5,422	0,563	0,437	2	

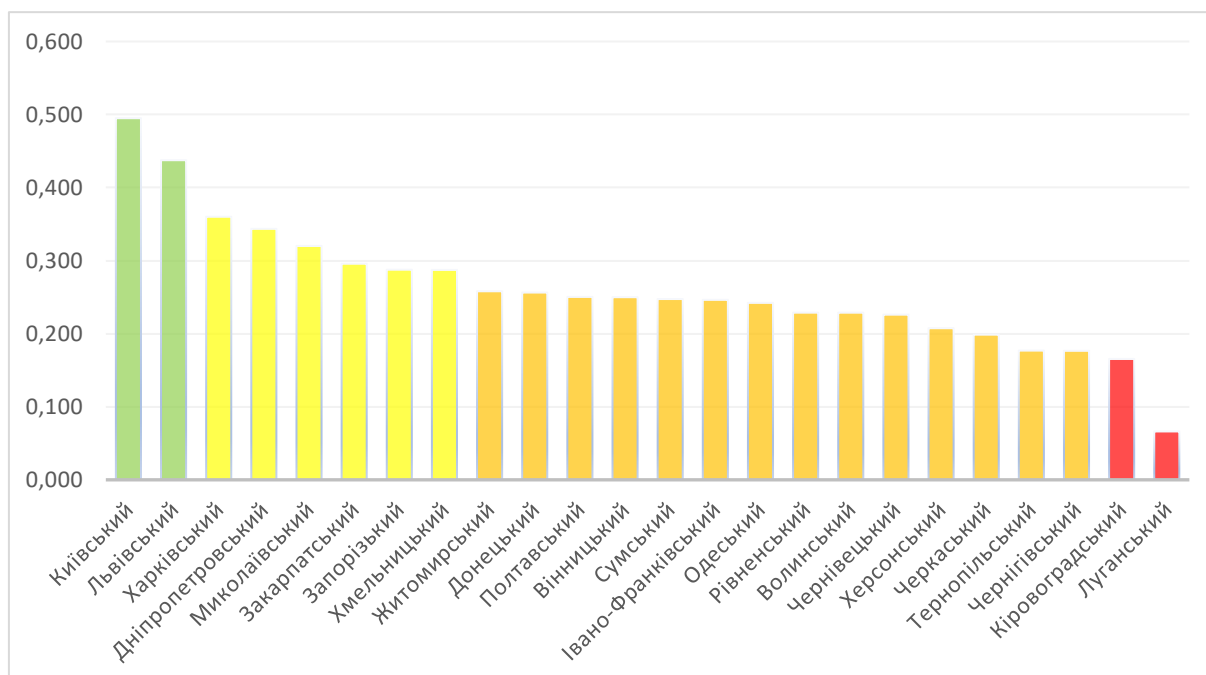
Продовження таблиці 3

№	Регіон	Віддалення від точки Y_0			Ранг	Група
		d_{i0}	c_i^*	C_i		
19	Харківський	6,168	0,64	0,36	3	II
3	Дніпропетровський	6,328	0,657	0,343	4	
13	Миколаївський	6,554	0,68	0,32	5	
6	Закарпатський	6,788	0,704	0,296	6	
7	Запорізький	6,867	0,712	0,288	7	
21	Хмельницький	6,87	0,713	0,287	8	
5	Житомирський	7,151	0,742	0,258	9	
4	Донецький	7,168	0,744	0,256	10	
1	Вінницький	7,23	0,75	0,25	12	
15	Полтавський	7,226	0,75	0,25	11	
17	Сумський	7,254	0,753	0,247	13	
8	Івано-Франківський	7,265	0,754	0,246	14	
14	Одеський	7,304	0,758	0,242	15	
2	Волинський	7,434	0,771	0,229	17	
16	Рівненський	7,434	0,771	0,229	16	
23	Чернівецький	7,46	0,774	0,226	18	
20	Херсонський	7,639	0,793	0,207	19	
22	Черкаський	7,724	0,801	0,199	20	
18	Тернопільський	7,934	0,823	0,177	21	
24	Чернігівський	7,937	0,823	0,177	22	
10	Кіровоградський	8,045	0,835	0,165	23	IV
11	Луганський	9,001	0,934	0,066	24	

Авторська розробка

Інтерпретація даного показника може бути проведена наступним чином: дана i -а одиниця X_i (регіон України) має тим більший рівень розвитку ринку праці, чим ближче до одиниці знаходиться значення показника рівня її розвитку.

Висновки. Результати проведеного таксономічного аналізу дозволили визначити рейтинг регіонів України за основними показниками ринку праці у 2017 році та поділити на чотири групи.

Рисунок 1 - Таксономічний показник регіонів України за ознаками ринку праці
Авторська розробка

До першої групи можна віднести Київський та Львівський регіони, які займають перші дві позиції рейтингу (рис. 1). У функціонуванні ринку праці в цих регіонах спостерігається певний баланс між стимулюючими факторами, як кількість населення, в тому числі і зайнятого, вакансій, рівень середньої заробітної плати та факторами, що мають дестимулюючий вплив на розвиток ринку праці.

Харківський, Дніпропетровський, Миколаївський, Закарпатський, Запорізький та Хмельницький регіони віднесено до другої групи, де безробіття, заборгованість з виплати заробітної плати та інші дестимулюючі фактори мають більш суттєвий вплив на ринок праці, але все-таки критичної ситуації не спостерігається.

Проведений аналіз національного ринку праці за 2017 рік дає можливість стверджувати про значну кількість проблем та неефективність чотирнадцяти регіонів країни (табл. 3). Але критична ситуація спостерігається у Кіровоградському, і, особливо, у Луганському регіонах, що потребує державного втручання та регулювання ринку праці в цих регіонах.

Отже, окреслені проблеми вимагають сформулювати пріоритетні напрями реформування національного ринку праці в умовах соціально-економічної нестабільності, такі як: удосконалення системи оплати праці, збільшення попиту на робочу силу, спрямування державної підтримки на розвиток малого та середнього бізнесу та внесення змін у податкове законодавство стосовно розвитку підприємництва. Для того, щоб не відхилитися від магістрального вектору розвитку цивілізації і сформувати повноцінні регіональні ринки праці, підвищити суспільний престиж праці, необхідно радикально змінити місце проблем ринку праці в системі пріоритетів

державної соціально-економічної політики, збільшити обсяги фінансування заходів, пов'язаних з рішенням макроекономічної проблеми працевлаштування та зайнятості населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лісогор Л. Трансформація ринку праці: можливості реалізації інноваційних технологій. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. №47. С. 184-190. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&>
2. Близнюк В. Реконструктивний економічний розвиток: основні напрями, ефективність і соціальна справедливість. *Метаморфози ринку праці: глобальні тенденції та вітчизняні особливості*. Київ. 2016. №24. С. 89-109. URL: <http://ief.org.ua/docs/scc/2.pdf>
3. Петрова І. Ринок праці України: суперечності функціонування і перспективи розвитку. *Україна: аспекти праці*. 2016. № 3-4. С. 3-9.
4. Мовчан О. Сучасні проблеми у сфері зайнятості населення Донецької та Луганської областей та шляхи їх подолання. *Україна: аспекти праці*. 2015. №2. С. 23-27.
5. Плюта В. Порівняння багатомірного аналізу в економічних дослідженнях: Методи таксономії і факторного аналізу. *Статистика*. 2012. 151с.
6. Дуляба Н.І., Сирветник-Царій В. В. Таксономічний аналіз як інструмент виявлення можливостей забезпечення розвитку ефективності управління економічним потенціалом підприємств торгівлі споживчої кооперації. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №9. С.419-423.
7. Pocięcha J., Rozwój metod taksonomicznych i ich zastosowań w badaniach społeczno-ekonomicznych, Konferencja Naukowa inaugurująca obchody 90-lecia Głównego Urzędu Statystycznego "Statystyka społeczna. Dokonania - szanse - perspektywy". Kraków. 2008. 13с. URL: <http://www.stat.gov.pl>
8. Сайт державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. Державна служба зайнятості України. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>.